

UUDISMAA.

SISU

Fr.R.Krentzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP. 9151

Jaan Poska mälestuseks — V. Ernits.
Detsembrist 1918 a. — veebruarini 1920 a.
J. Kuusk.

Ühingute ühendamise küsimus — Al. P.
Pidutsev noorsugu — A. Lenotammi.
Noorsoo tegevuse puhul — Erich Klausen.
Õppurite ühiskodu — H. Jänes.
„Trefoonia“ ja temas asuvad ringid — E. R.
K. Ö. Ü. „Leegid“ — A. S.
Valgast — E. P.

Soomest.

Ajakirjandusest.

Kroonika.

Tartu „Noorte püha“.

Teadaanded ja üleskutsed.

Kirjavastused.

TARTUS.

II AASTAKAIK. — PAASTUKUUL MCMXX.

Hind 5 mk.

Jaana Poska mälestuseks.

7. III. 1920 suri Eesti välispoliitika juhtiv
vaim **Jaana Poska**. 10. III. saadeti ta põrm Tallin-
nas Eestis ennenägemata hiilgusega ja sügava osa-
võtuga hauda.

Siin kohal ei hakka ma Jaana Poska üleilm-
liku tähtsuseni ulatavat diplomaatilikku tegevust
(rahuleping Vene Nõukogude Vabariigiga!) hin-
dama, kuna see kõigile teada on. Märgin ainult
paar joont Jaana Poska suhtest Eesti koolinoorsoo
liikumisega.

Loomulik, et Jaana Poska ei võinud osa võtta
otsekohesest tööst koolinoorsoo keskel ja selle
huvides: see oleks temale olnud lubamatuks
jõukillustuseks. Kuid huvi Eesti koolinoorsoo
püüete vastu oli temas suur, iseäranis Eesti kooli-
noorsoo rahvusvaheliste sidemete loomise vastu,
eestkätt Põhjamaade koolinoorsooga. Seda süga-
vat huvi dokumenteeris ta nende ridade kir-
jutajale, annetades Põhjamaade koolinoorsoo ühise
häälekandja „Concordia“ toetuseks 1000 marka —
suurim summa, mis kelleltki saadud seks otstarbeks.

Usun, et Jaana Poskat mälestatakse meie
koolinoorsoos mitte ainult geniaalsena välispoliiti-
kuna, Eestile rahutoojana, vaid ka koolinoorsoo
sõbrana.

V. Ernits.

Detsembrist 1918 a. — veebruarini 1920 a.

Nagu teada, andis Vabariigi Valitsus 10 märtsil seaduse, mille põhjal õpilastel on võimalus asuda endiselt kooli tööle. Üleüldine mobilisatsioon, millele allusid ka õpilased, oli 1918 aastal detsembri kuul — Tartus 16, mujal, võib olla, teistel tähtpäevil. Üleüldiselt võib öelda, et õpilased on 15 kuud püssi all olnud. Suurem osa neist viibib praegugi kasarmus, kuid üleüldine vabanemine on ainult lähemate päevade küsimus, et sõjamehe elu varsti minevikuna mälestusist tuleb otsida.

Kuid missugused on õpilasele need mälestused läinud sõja ajast ja läbielamisist? Mis aeg see oli meie õpilasele — ja mitte ainult neile — detsembri kuust 1918 kunni veebruarini 1920 a.? Millega oleme rikastunud, et võiksime kasvavale kodule oma väikest abi pakkuda ja tulevikus jõukatena ja töövõimsatena pärijatena selle kodu elu ja majapidamist juhatada, tema puudusi mõista ja neid parandada osata? Kuid veel lähem küsimus — millega oleme rikastunud, et suudaksime pimedada ja kitsa talutare asemele ehitada kõrge ja avara hoone ja seda ehitada vaimlise hiilgusega?

Arenemise mõttes võib olla igal asjal kolm võimalust: minna edasi arenemise teel, ja siis tuleb otsustada — kui suur on resultaat; minna tagasi, ja siis tuleb otsustada — kui suur on regress; kolmas võimalus on seista paigal, mida ainult faktina võib konstateerida.

Missugust rada on käinud ses suhtes meie õpilased läinud aastal? Katsun näidata järgnevate ridadega, et meie meesõpilased praeguse sõja aegu vaimlise arenemise käigul mitte ainult edasi pole läinud ega paigale jäänud, vaid neid on tabanud vaimline kõdunemine, mäest alla libisemine.

Hakkame asja algusest jälgima. 18 aasta lõpul olid keskkoolide vanemate klasside ukсед suletud, kuna õpilased laiali pillutatuna mitmesugustes väeosades siin ja sääl esimesel liinil võitlesid. Sarnane võitlemine kestis kunni märtsi kuuni 1919 aastal. See oli üks kibedamaist aegust kogu sõja kestvusel. Võitlusega käis kaasas surm, ja nii mõnigi õpilaste rida-

dest varises mulda. Väsitavad lahingud pikke käike, halva toidu ja riiete pärast olid täiskasvamatu nõrgale noorusele füüsiliselt kurnavad. Olles elu ja surma pääl, muutub inimene karmiks, tooreks, harjub vaatama esiti oma vastase kui asja pääle, mida tuleb tappa ja mida üks kõik kuidas võib tappa. See vaade laieneb aga pärast ja on maksev ka mitte fronti vastaste kohta (seda väidet ehk kinnitab päälesõjaaegse kuri-tegevuse statistika). Üleüldse kaotab inimene sõjas pea igasuguse väärtuse.

Õpilaste seas pole see vaade tegelikku pinda kunagi leidnud, nii palju kui tean, ja seda võib ka tulevikus loota. Seda võib vaadelda ainult kui psükolooglist momenti, mis praeguse ni juba suurelt osalt üle elatud. Sellepärast võib fronti aega palju kergemaks, vähem rikkuvaks lugeda võrreldes pärastise õpilaste pataljonides ja teistes tagavara väeosades elamise ajaga. Front kurnas pääasjalikult tüüsiliselt, kuna hingeliselt küllalt lühikese aja jooksul pääle metsikuse tunnete ergutamise ja arendamise muud sarnast palju ei omandatud. Kuid see oli liiga madal, et kauemaks püsima jääda, päälegi kui puudub alaline väline õhutus. Kõige suurem kaotus oli lihtsalt aja kaotus ja koolist võõrdumine. Palju halvemini mõjus seljatagustes pataljonides elamise aeg, mis algas minevase aasta märtsi kuust ja kestis kuni sõja lõpuni.

Linnades asutati õpilaste roodud, kuhu märtsi lõpul suurem hulk õpilasi kogunes klasside ehk koolide lõpetamiseks. Roodude kaudu olid õpilased koondatud sõjaväeliseks organisatsiooniks, kus nädalas kord ehk rohkem vastavaid harjutusi tehti, kuna ülejäänud aeg väljaspool roodu mõöda saadeti — elades kodus ja käies koolis vabana inimesena. Kuid koolitööst ei tulnud palju välja. Oldi väsinud, oldi harjunud sõjamehelikult elama ja aega viitma, mida rood veel õhutas; pää töötas loiult ja nõudis sellekõski pingutust. Ka sarnane kahepaikusus, et olid õpilane, kuid jäid siiski sõduriks, keda võib võtta iga päev kooli pingilt ja saata frontile, ehk kuhugi mujale, sarnane kahepaikusus ei lasknud õpilasi vaadata koolitöö kui oma pää ülesande pääle, vaid sundis olema kooli vastu leige, ükskõikse. Leigust suurendati veel väljastpoolt. Nii valitsus kui seltskond, kellede loosung oli „kõik sõja hääks“, ei omistanud koolile mingit tähelepanu.

Mõned õpetajad kui ka õpilased olid sunnitud sõjaväes edasi viibima, kust päev-päevalt ükskaaval kooli pääsesid ja oma osa sõjakust, väsimust ja leigust klassi pääle valasid. Nii olid paljud õpetajad tüdinud, et ei suutnud ise klassis palju pakkuda ega olnud ka nõudlikud oma kasvandikkude vastu. Nii hakkas kool langema sisemiselt. Kuid ühes sellega langes ka tema väline mõju ja autoriteet. Koolist kui

teaduse allikast ei peetud endiselt lugu, vaid teda hakati hindama kui atestaatide vabrikut.

Sarnast vaadet kooli kohta süvendas minevasuvine kooli vaheaeg ja kestev kooliaasta, kus õpilased kopitanud kasarmu müüride vahele suleti. Vaenlane oli riigi piiridest välja aetud, kuid seda enam tõusis sisemaal sõjakus, iseäranis aga kodanlikes ja kõrgemais sõjalises ringkondis. Hauduti suuri plaane ja kaugeid sihte. Nende teostamiseks oli jõudu tarvis. Taheti siis selleks kõik riigi elujõulised mehed häädeks sõduriteks teha. Kuid mis tähendab valitsuse ehk sõjaülemuse seisukohalt hääd sõdurit? See tähendab sarnast inimest, õigemini automaati, kes ise ei mõtle ega taha midagi ja täidab tapipäalselt ülemuse käsku. Riiklikult seisukohalt on hääd sõdur see, kes ülemuse käsku täites vahib kaks tundi kasarmu korstna päale, ehk kes laseb ilma ärituseta kohuste täitmisel kuuli oma isa rindu. Riiklikult seisukohalt vaadates peab ju häid sõdureid olema, kuid miks taheti seda näha meie õpilasis, kui neid sumbutet kasarmu õhkkonnas, marsiteti väljadel ja kamandeti paremat ja pahemat poolt. Kõik see mõjub ju inimese iseteadvust hävitavalt, teda painutavalt, lihtsalt — automaadiks muutvalt. Kuid sellega hävinevad ka ühes endise inimese tunded, tema sihid, pühakspided. Need ununesid ka varsti. Nii said kasarmus kõrgemale püüdjate noorte jutuaineks kohati väga maised asjad, kuna parem ajaviide leiti suitsetades istudes viina klaasi ümber. Peensuseni läbiviidud distsipliin oli asjale krooniks. Mõned otsisid pääsu ja jooksid frondile, kust neid osalt aga sõjajooksikutena tagasi toodi.

Sügisel algas uuesti kooliskäimine — hommikul kasarmust kooli ja töö lõpul jälle sinna tagasi. Päale koolitöö peeti iga päev sõjaväelisi harjutusi edasi. Õigesti — tähtsamad olidgi need: koolist puudumise eest ei trahvinud keegi, kuna kamandu harjutuselt puudumist arestiga karisteti. Arusaadav siis, et kooli ainult naljaks peeti. Ja oligi see üks veider asutus, mis polnud ei kool ega ka kasarm, vaid üht kui teist. Vene intelligentsi suust kuuldus endise vene kooli kohta ütlus:

«ШКОЛЫ все — казармы,
учители — жандармы» . . .

kuid vene kool meie sõjaaegse kooliga võrreldes oli üsna ideaalne asutus. Meie peame aga tunnistama, et meil kooli enam polegi. On küll ruumid, kus sõdurid päeviti koos käivad, on ka inimesed — õpetajad, kes sääl koosolijaile midagi kõnelevad ja seletavad, kuid puuduvad õpilased, kes seda seletust tähele paneksid, puudub kõigi sarnaste asjade

vastu huvi, puudub töö. Ma ei ütle seda süüdistuseks ega alanduseks ei õpilastele ega ka õpetajatele, kes on mõndagi tahtnud teha, et see nii poleks, kuid mõni lipnik ehk muu sarnane oma targa mõistusega on hääks arvanud nii asja juhtida. Selle tagajärjeks aga on, et meil kooli asemel kasarm on, kuna õpilased on muutunud olevusteks, kes tunnevad endil hää küllalt olevat, saates mööda aega naril sirutades, kamandu järel kõndides ehk isegi soomust tehes. Iseäranis huvitav on, et varguste juhtumised viimaste päivini suureks on läinud (Tartu kooliõp. pataljoonis).

Sarnased on tagajärjed, mis saavutud rohkem kui aasta-pikkusel sõja ajal. Heites pilgu üle aasta, ei saa me teha rõõmust nägu. Sõda on võidetud, vähemalt õnnelikult lõpetud, kuid meil — õpilastel — on suured kaotused, mis võidule ja rahva tulevikule saatuslikud võivad olla, kui asi ei parane.

Meie noorsugu — eriti õpilased — peavad olema omal tegevusalal töövõimsad ja tööhimulised, et võiksime rahvana ja riigina püsida. Teadusega varustud, leidlik ja ideerikas noorsugu — see on tuleviku pant, võit, mis jääb püsima.

Mis tuleks esimesena teha, et saaksime hää kooli, kui me rikutud õppur-sõdurid endisele tööle asuvad? Kõige päält oleks tarvis neile arstlik järelevaatus toimetada, et kõrvaldada füüsilisi puudusi ja ravitseda palju haigusnähtusi. Selle pääle peaksid koolivalitsused ja iga üksik pedagoog kõige suuremat rõhku panema, sest ainult tervelt inimeselt võime töötamist nõuda ja sellest tagajärgi loota. Tuleks kooliraha alandada (seda mitte ainult õppur-sõduritele), et majandusliku kitsikusega võitlemiseks mitte liiati energiat ei kuluks; et oleksid hääd õpetajad, kes suudaksid midagi pakkuda ja õpilastes huvi äratada töö vastu, tuleks õpetajate seisukorda parandada, et kaoksid koolidest igasugused Flachsmannid ja sarnased, kes omale mujal paika ei leia. Kuid sarnaste ja ja veel paljude teistegi puuduste märkimine ei ole mu praegune ülesanne.

J. Kuusk.

Ühingu ühendamise küsimus.

Endisse Ö. N. Keskbüroosse oli kogu õppurkonnal õigus saata omi esitajaid. Sellega lasusid ka Keskbüroo pääl kohustused kogu õppurkonna vastu, mida aga täita ei suudetud, sest toetasid Keskbürood ainult ühingud, kuna teised kas passiivseks jäid ehk isegi vastutöötasid.

Seda silmas pidades otsustas II Ülemaaline Õppiva Noorsoo Kongress anda osavõtmise õigus uuesti loodud keskkorraldusest, Eesti Koolinoorsoo Liidust, ainult õppurühinguile, ja ühingutaoliselt organiseeritud klassidele, millega loodeti keskkorraldusele kindlam jalgealune luua.

Kui aga lähemalt vaadata meie õppurühinguid, siis tekib kahtlus ka selle jalgealuse kindluses.

Omal ajal, kui õppurkonda valdas ühingute palavik, siis tekkis neid kui seeni päale vihma. Igas koolis, peaaegu igas klassis asutati oma ühing. Neist on küll mõned juba väljasurnud — ellujäänud aga suuremalt jaolt kiratsevad.

Asutati enamasti kirjandus-kunsti ühinguid, ehk vähemalt päärõhk panti kirjanduse ja kunsti päale. Sellega on ka osalt seletatav nähtus, et tuhandehingeliste koolide ühingute nimekirjast võis leida 50—60 liiget (aktiivselt kaasa töötajaid vahest kümnekond), sest kui palju leidub meie koolides õppureid, kes oleksid otsekohe huvitetud kirjandusest ja kunstist. Aladel, mis aga suuremat osa õppurkonnast huvitavad, nagu sport, muusika, laul jne., ei suudetud midagi suuremat teha. Üksikute ühingute juure asutati küll vastavad osakonnad ehk sektsioonid, kuid nende päale, nagu tähendasin, ei pandud rõhku.

Just spordi, muusika, laulu jne. ühinguist oleks suuremad hulgad hakkanud osa võtma, millega laiemais ringkondis oleks tõusnud ka huvi organiseerumise vastu.

Tihti on avaldetud arvamist, et väikearvulised ühingud on kõige teguvõimsamad. See väide võib küll õige olla kirjandus- ja kunstiringide kohta, kuna teistel aladel on suuremad hulgad tingimata tarvilikud, sest siin oleneb peaaegu kõik rahast. Meie praeguste ühingute 10—20 liikmelised osakonnad ei jõua iialgi nii palju raha saada, et suudaksid üürida ruumid, muretseda tarvilisi spordi ja muusika abinõusid ja palgata instruktoreid ja õpetajaid. Suurel ühingul on aga kerge seda läbiviia.

Tallinnlased on nähtavasti sellest aru saanud. Seda näitab Tallinna O. N. Keskliidu aruanne :

„On asutud ringide ühendamise tööle. Väiksemad ringid, mis enam-vähem ühesihilised — ühendetakse. Nii on asutud kirjandus-, teadus-, taide-, spordi-, dramaatiline jne. ringid. Kõik juba ühendet ringid moodustaksid õppurite ühiskodu, kus kõik õppurid tegevusala leiaksid.“

Nagu Tallinnas viibides kuulsin, olla sääl sel moel häid tagajärgi saavutatud.

Tartu Maakonna Õppurühingute Kongressist võtsid osa 16. ühingu esitajad; ühinguid on muidugi veel rohkem. Igal

ühingul on omad juhatajad, asjaajad, kirjatoimetajad, kassapidajad, kes on sunnitud tegema nürivat kantselei tööd.

Mis jaoks sarnane jõudude killustamine? Mis jaoks on meil tarvis nii suurt hulka ühissihilisi ühingu? Kas ei oleks parem, kui meil paarikümne väeti ühingu asemel oleks paar tugevat, teguvõimsat ühingu? Liikmed on ju peaaegu kõigis ühinguis ühed ja needsamad.

Ringide ühendamine hõlbustaks ka praeguste suuremate kavatsuste, õigemini unistuste teostamist, nagu keskraamatukogu, lugemislaud ja õppurite ühiskodu.

Kuigi meil läheks korda milgi viisil saada tarvilisi summasid ühiskodu sisseseadmiseks, siis on ju tarvis veel iga aasta kümneid tuhandeid. Ka see küsimus oleks lahendatud ringide ühendamise abil, sest võimsa ühingu toetusel ei teeks nende väljaminekute kandmine raskusi.

Sellepärast oleks soovitav, et ka Tartus uuesti asutetud K. Liidu juhatus sammusid astuks ühissihiliste ühingute ja ringide ühendamiseks.

Al. P.

Pidutsev noorsugu.

Lisaks kõigile teistele rohkearvulistele tõbedele, põeb meie seltskond juba mõnda aega tantsutõbe, mis küllalt kardetav, kui mitte otsekohe, siis vähemalt kaudsel teel. Saalid aina kubisevad tantsupidudest ja maskeraadidest (isegi „Pallas“ ei leia enam muud lõbu!), kuna osavõtjatest kunagi puudu pole, mingu sissetulek „häätegevaks“ otstarbeks ehk „eraalgatajate“ taskusse.

Kui meil varem enne ilmasõda ja selle esimesil aastail tantsurohkuse üle kaevati, mis peab siis nüüd ütleva. Kuid imestaval kombel ei leita ainustki sõna selle hukkamõistmiseks. Üsna vastuoksa, leiavad rohkearvulised pidud „häätegevaks“ otstarbeks suurt poolehoidu, isegi mõtlevalmaiski ringkonnis, ilma et arvesse võetaks sel teel saadavat kahju, mida need nürused margad iialgi üles ei kaalu, olgu nende otstarve milline tahes.

Kuidas on lugu sellega õppurkonnas? Näib, nagu kannataks see veel enam alaväärtusliste pidude rohkuse all. Harva leidub pühapäeva (Tartus), mil mõne kooli või õppurühingu poolt pidu ei ole, sagedamini on neid küll 3—4 tükki korraga (ma ei liialda).

Kuidas võikski see teisiti olla, kui meil iga kümnekond õpilast ühingu moodustab, kes muidugi aastas paari piduga maha tahab saada (mõni vaimiliselt kiratsevam isegi 3—4), muidugi „teenimiseks“, kuigi igakord saadava rahaga midagi pääle ei osata hakata ja see nagu isenesest ära kaob, ilma et midagi kaaluvamat korda saadetaks. Ja

kuigi tarvidusi oleks, siis tuleb neid vähemalt piirata ja teisi sissetulekuallikaid otsida, sest ainult pidudest elades kaotab õppurühing oma mõtte, kuna iga pidu aadrilaskmist vaimlise arenemise arvel tähendab, sest pidu eeltööde pääle tuleb hulka aega ja energiat ära raisata, ilma et see kuigi palju positiivist juure annaks. Tarviliku lõbu eest hoolitsevad kooli- ja vanemate komiteede pidud (mis harilikult ka veidi tüumakamad) muidugi, nii et õppurühinguil endi pidudega sel alal enam midagi teha pole ja need ainult „koorimiseks“ muutuvad, mis ometi lubamata, eriti kui see küllalt suurte vaimliste kaotustega ühenduses (mida juba see tähendab, et mida enam keegi ühing pidusid peab, seda väärtusetum ta vaimliselt).

Iseäralikuks väärtuseks, mis sarnaste pidudega kaasas käib, on tants. Kuna muu eeskava, n. n. „divertissment“, koosseisest paarist ilulugemisest, mõnest muusikapalast, vahel ka „südantõhestavast“ näidendist (mis kõik muidugi haavamiseni puudulikult ette kantakse) keskmiselt 1½ tundi kestab, vältab tants vähemalt 4—5 tundi. Toodagu tantsu kasuks mis tahes ette, niisugust hüplemist (tantsuks ei saa seda nimetada) ei saa siiski milgi tingimisel õigustada. See ei ole ei kunst ega ka sport (!), nagu tast harilikult räägitakse, vaid ainult meeletu ja üleaarne seksuaalse kire äritamine. Kui seltskondlik viisakus meeste ja naiste üksteisele liiati liginemise (üksteise ümber kinnihoidmine jne.) seltskonnas lubamatuks tunnistab (ja seda õigusega ning põhjendatult), siis võimaldab praegune tants seda kõige laiemal määral, milles tema külgetõmbejõud seisabki, ilma et kõlbustapostlil selle kohta palju öelda oleks. Kuigi see karakterne praeguse ajajärgu tühjusele ja lodevusele, ei täha siiski leppida, et õppurühingud endi pidudega seda veel edendada aitavad, noortsugugi sellesse mürgisse õhkkonda kiskudes, selle asemel, et teda säält kõigi jõududega eemale hoida.

Otse andeksandmata on see passiivsus, millega senni seda kardetavat mängu päält vaadatud, iseäranis õpetajate ringkondis. Millega seletada, näit., niisuguseid juhtumisi, kus mõneks „klunkeriks“ palju kergem kooliruumi saada, kui koosolekuks või mõneks muuks asjalikumaks korralduseks? Ka on need õpilased, kes selle kahjust ja tagajärgedest küll aru saavad, liiga loiud olnud selle vastu võitlemiseks.

Muidugi vabandetakse sellega, ei tantsu kõrvaldes midagi selle asemele pole panna. Muidugi, senni kui meil ainult tantsukursusi korraldetakse ja igäiks ainult selle äraõppimisest und näeb, ei ole muud talle asemele saada, kuna selle aset väga hästi ühismängud võiksid täita, kui neid ainult vaevaks võetaks ära õppida, selleks kursusi korraldades jne. Teiseks tarvis ka võidelda niigisuguste „klunkerite“ vastu, mille pääosas ainult tants. On aga eeskava parem, siis pole „asemele pantava“ üle tarvis pääd murdagi, sest tantsu üsna eelmale jätta nii kui nii ei saa (ei ole selle järele tarvetki) ja ei tee viga, kui pääle mõnusa eeskava mõni ring tantsitakse, et pärast varsti kodu minna, selle asemel, et hommikuni „hööveldada“.

Kõike kokku võttes näeme, et õppurkonnal praegu kaks suurt ülesannet on, nimelt: alaväärtusliste pidude vastu võitlemine ja tantsu asemele esteetilisemate ühismängude tarvitusele võtmine ja nende ära-õppimine, milleks kõik jõud ära kasutatagu.

A. Lenotammi.

Toimetuse järelmärkus: Tõsi küll, pidusid on viimisel ajal palju ja nende eeskavad millegi esteetilisema pakkumise poolest vaesed. Kuid just see, et neid palju on, tingib nende sarnase ilme. Neid peaks harvem peetama, mis lahendaks ka eeskava küsimuse. Kuid et õppur-ühingute pidud sootu ära jääks, nende asetäitjat kooli- ja vanemate komiteede pidudes nähes, seda ei võiks nõuda, sest õppurühingute pidud pole korraldet mitte ainult lõbu pärast. Nõuda tuleks, et nende rohkus väheneks, siis oleks nad pakkuvad ning ei kujuneks „aadrilaskmiseks vaimlise arenemise arvel.“ Mis tantsusse puutub, siis ei ole see sugugi niisugune mürk, nagu ülalseisva artikli autor arvab. Et ühismängud esteetilisemad oleks, see on maitseasi ja valik nende kahe vahel jääb igale ühele vabaks. Ei saa öelda, et esimesed rohkem kunst ehk sport oleks, kui tantsud. Noorsoost lõbutusi väga kõrvale hakata hoidma, tooks vähe positiivist, sest mis sellega võidetakse, kaotatakse mõnest muust küljest.

Noorsoo tegevuse puhul.

Ju varem on tähendet mitmel puhul, et praeguse noorsoo esiülesanne peaks olema enese arendamine ja vaimlise täienemise püüd, ei mitte segamine aja poliitikasse ega väiklusse. Samuti on enese nõtruse avaldamine kord alat tööst taganeda.

Möödas on vabanemise võitlused, kus noorsoo kaasaitamine kiidet oli, läind on ka noorsoo eneseorganiseerimise hoog, kui esimene tegelikult isejuhit töö. Käes on nüüd soovit tasapind noorsoolikumiseks. Saavutet on kahtlemata soodsad algatus-tingimused.

Tegevuse rajamine ja noorsoo kavatsuste elluviimine olgu siitpääle ainusihiks.

Aga ühtlasi on nõutav, siitpääle arusaamist ja isikulist korrektsust noorsoos. Siitpeale peavad noorsoole ta enese püüdet ja eeldused täiesti selged olema, muidu kaldub kogu organisatsioon algatus viltu ehk lõpeb enese saamatuses.

Enam kui tarvilik on praegu nõue, et kõik ühisest noorsoo tegutsemisest osavõtjad tunneksid omi püüdeid, mis kuidagi, nii ehk teisiti kalduvad noorsoo progressi piiresse.

Meie noorsoo, eriti koolinoorsoo lähemad tegevuskavad, harguvad kõige pealt n. n. eneseharimisrühmis, missuguseid on tekkinud lühikese ajaga üle maa paljusid kohtis. Neisse on liitunud teatava ümbruse ärksamad vaimud. Noored, kes tarvet tunnud mitmetaoliste erimõttete teostamiseks ühineda, on loond organisatsioonid. Ja arusaades, et noorsoo rühmad ikkagi üleüldises eneseharimises veel mingit kindlat teed pole valind, on otsustanud noored mõnel pool asutada üksnes erisihilisi, kuigi väikseid ringe. On olemas mitmel pool sarnaseid rühmi tegutsemas teaduse-, kunsti-, kirjanduse- ja spordi harrastajate eestvõttel. Need ringid korraldavad tegevuse üksi teatava aine ümber, et süvenemist võimaldada. Nende liigete arv võib koguni vähene olla, kuid see ei takista töö edu.

Ka laialdasemaid ühinguid on noorsool teatavasti olemas, päalegi üheotstarbelisi ja erisihilisi, milledest võtavad sajad õppurid osa, kui nad asuvad linnas. Niisugused on vegetaarlaste, karskus ja skoutühingud ja veel ehk mõned teised, mis enam-vähem moraalsete sihtega.

Et kahtlemata harva noori leidub, kes kõigist eneseharimisrühmis pakutavaist ainetest, huvitust tunnevad ja kõiges suudavad kaasa tegutseda, siis olgu nimelt enam rõhutat eneseharimistöökava liigitamist. Kui see aga isegi juba väheste osavõtjate pärast võimatu, siis loodagu võimalikult mitmekesine rühma tegevuse kava, mis enam-vähem üleüldisem.

Mitmekesisusega samuti kui üleüldisuse toonitamisega pole aga öeld ainet ja vaimliste teadmiste läbematu läbisõelumine pääliskaudse arusaamise saavutuseks, ega ka asjatult „kõrgete“ filosoofiliste tarkuste esitamine. Vaid nimelt see vastu, — nagu eneseharimisrühme mõttes tõsine peaks olema, nii olgu seda sisemuski.

Eneseharimisrühme ja ringe püüd olgu otstarbeline vaimuala valik, — osavõtjate arenemise tasapinda silmas pidades. Ja veel, — see aine õieti käsitlemine, et saavutada osavõtjate täielist tähelepanu.

Sest kas ei seisa paljude meie noorsoo rühme nõtrus üksi selles, et puudub asjakohane huvipakkuv rühma sisemus. Kas ei taandu paljud rühmist, aegajalt nimelt see tõttu, et nad kas ju tüütund ehk liiasti pettund säälsist üksluisist referaatist. Ehk kas ei peitu paljude, tahaks väita, isegi härksamate rühmist eemalhoid selles, et neid pole suutnud kuidagi tegevusse kihutada säärsed ebalevad ja isegi kiratsevad nähtused, kui mõningad rühmad tõepoolest on.

Kuigi arvamised kaudselt sarnastest rühmadest ja ringest ning nende otstarbetest võivad üleüldiselt mitmetaolised olla, siiski peab ometi selles asjas mõjuvat algtingimust ainuna sar-

nase rühma õigustajana tähele panema: noorsoo erirühmad, kui ka üleüldised eneseharimisringid, mis elustet progressiivseks tööks, peavad üksi noorsoo enese sisemusele vastavalt algatud olema.

Siis ei tuleks sageli kurta noorsoo taandamisest rühmist, ega loidu osavõttu!

Kuigi siin jääb järele veel teine isesugane asjaolu, mis otsustavaks võib olla ka kõige eeskujulikuma algatuse juures, nimelt; kas nii häast tahtmisest ja ühisest tundest tekkind rühm suudab siiski iseenese jõul rahuldavat tööd ja mingil vaimualal süvenemist kindlustada, ehk kas suudab rühm igal juhtumisel seda intellektuaalset tööd tarviliku tasapinna kõrgusel hoida.

Vaadates praeguste eneseharimiserühme tegevust, näeme et neis ilmutab eneseharimine eestkätt ja pääasjalikult mittekeskkooli teaduste valikus ja refereerimises. Sarnaste kaugete ja enesele ehk koguni võõra teadmise arutamises võivad aga teatud rühma liikmed vaevalt spetsialistid olla. Tekib kahtlus, kuis võivad samad keskkooli õpilased neid vaimualasid nii täpikäelselt tunda, et sõandavad isegi põhjaliku referaadiga siin teiste ette astuda. Kas ei kõnele kõik see poolikust teadmisest ja puudulikust enesetundest?

Et selles kahtluses enam tõtt leidub, see peaks nähtud olema meie praeguste ja senni töötand õpilaste eneseharimiserühme tegevuse aruandest. Need aruanded toovad ikka nii napilt ja puudulikult asjalikke teateid rühma tegevusest, et tahtmata peab arvama, et eneseharimiserühme tähtsus näib aruande tegijale, kahtlemata samuti rühma eestvõtjale, niivõrd pääliskaudse tähtsusega vorm olevat, et seda arva vahest võib raita. Näib, kui ei tahetaks üksikasjalikuma aruande läbi end lihtsalt blameerida, sest sarnane tegu oleks juba enese suurte puuduste paljastamine. Kuid võib ka olla; et siin miski üle aruannet pole võimalik — valmistadagi; kuigi rühm on, liikmed on, ja kooskäidud on — pole midagi veel tehtud.

Et noorsugu kahtlemata üksi enese algatusel ja toel mingit korda saata suudab, isegi ehk edukalt, seda võib ta häast tahtmisest loota. Sest senni algatud ja kestnud tegevus on mõnel korral seda ju kinnitand. Siiski arvame, et enam kui tarvilik oleks ühtlasema töö puhul vähemalt aeg-ajalt vanemate, ehk teatavil vaimualadel töötand isikute nõusse ja abiks palumine. Olgu algatus noortelt ja kavatsusigi võivad noored ise ülesseada, kuid nende teostamiseks ja elluviimiseks peab pööрма väljaspoole abi järele. Loota on, et seda tarbekorral ei keelda. Hääd lootust seks on ometi viimati asutet vilistlaskogud annud, kuigi alles noorsoos selle kohta ebamäärased käsitused valitsevad.

Siiski, kahtlemata on mitmel pool mingit väljapääsu ja argnemist, tardund ja umbse noorsootegevuse puhul otsitud. Kahtlemata on paljus eneseharimisrühmis paratamatu kriis ettenähtud. Ja kuigi ei mõisteta. Kuigi ei osata nüüdki veel mingisuguse uue ideega algatust teha, siis ometi on märgata, et vähemalt vanad sihid ei rahulda. On tarvis põhjalikult uued võtted valida samate kavatsuste saavutamiseks. On kindlamat tuge ja alust tarvis. Noorsoo rühmil, samuti eneseharimis ühinguil aga peavad mõõduandvaks olema määratud kohustused, ei mitte muutlikud soovid.

Kõike seda peab võimaldama kokkupuutumine vanemate isikutega, kuid kahtlemata jällegi üksi teataval määral. Sest noorsoo valida on igasugused vaimualad, milles end täiendada ehk millega end tutvuneda soovitakse.

Wanemate isikute kaasaaitamine noorsoo tegevuse rajamisel olgu aga seda enam rõhutat ja soovit, mida kiratsevam on alustet eneseharimisrühme vaimline sisemus. Sest pole mõeldagi sarnases häätahtlikus toetuses mingisugust ilmavaate survet, ega pole karta neilt isikuil mingit kuiva programmi etteseadmist. Sest sel puhul, kui noorsoo ja ta vaimliste toetajate vilistlaste vahel on kord juba kindel vahekind lood, on vaevalt karta mingisugust pahet viimiste ettepanekuist, küll aga kord ju väljajõudmist piiravast umbkitsusest, mis liig nähtavalt ja tunduvalt takistuseks noorsoole.

Loota on, et noorsugu viimaks teadvalt kasutab nii tululikud näpunäited, mis vilistlaskogud võivad anda. Ühtlasi olgu siitpeale noorsoo tegevuskava ja alus õieti rajatud, sest enam kui kunagi varem on nimelt praegu see võimalik. Ja see valik on päälegi nüüd pärast mitmesuguseid eksimusi ja valekaldumusi vist kergem teostada. Liiasi kui soovi jätkub enese nõtrusi ja ühingute puudusi õieti vaatluse alla võtta.

Wanemate isikute kaasaaitamine ja mõju võib üksi täiendada ehk edendada teatavat algatust, ei mitte milgi viisil ellu ajada meie tardund ühinguid. Wiimane ülesanne jääb ikkagi noorsoole omale esimeseks kohuseks.

Sellepärast tervitagu noorsugu liginevat momenti ja kasutage seda iseteadvamalt!

Walk — 20./III 20.

E. Klausen.

Õppurite ühiskodu.

Ühest tähtsamast ülesandest, mis meie õppurkonna edustajail täita, nimelt ühiskodust on, arvan, küllalt mõtteid vahetet. Selle järele tuleb ilmsiks, et soovitatakse ühisruumekus õppurid koos viibiks, lugemislaua käiks ja endi

vahel ühte ja teist ajaviidet saaksid. Ühiskodu on mõeldud üldine, milles kõik organisatsioonid asupaika leiaksid.

Nii vähemalt olen kuulnud kavatsusist. Aga kas on praegu ühiskodu läbiviidav? Esiteks ruumide poolest. Neid on täbar leida. Koolides on (eriti Tallinnas) õpetunnid päev läbi, nii et sellest küljest kohane ruum ühiskodu jaoks puudub. Oletame, pääseme sest küsimusest üle. Aga kas võime ühiskodu tõesti nii «koduseks» teha, et selles viibimine õppuritel üle jõu ei käi, kuna küll klubi sarnane asutus mõeldud on. Näituseks, ei saanud seninne Tallinna O. N. Keskliit ühiskodu asjas — peale äpardanud sammude ja sõnade — midagi ära teha. Just sel põhjusel, et tarvilikke eeltoide ei osatud teha. Teiseks puudus üksmeel, oli tuimus, vähik tunne kõigi õppurite keskel.

Ma tahan siinkohal toonitada, et õppurite ühiskodu kena ideaal on ja ma austan väga kõiki õppurite keskkorraldusi, aga pean ütleva, et praktilisest küljest asi veidi lonkab.

Üldise ühiskodu (mõeldud üks linna kohta) võib alles siis luua õppuritele, kui nende seas vastastikku läbikäimise tõttu enam süvenenud tutvus, asjast arusaamine. Senni aga, kui on tehtud sõnu, mitmesuguseid lahkemõtteid avaldatud, ei ole sellest kasu, nii, nagu meil lühikese aja jooksul mitu uut õppurite esitust moodustatud, mis omakorda vanale teele asunud.

Millega viidab meil noorus õhtuti ja vaba olles aega? Õpib küll kooliülesandeid, loeb vast uuemat kirjandust, aga ei puudu ka neid, kes ööd läbi biljardit taovad (ilmas on mitmesuguseid inimesi!). Sellele kihile on tarvis asutus luua, kus ta paremini aega võiks viita. On tarvilikud ja ühtlasi kindlasti läbiviidavad ühiskodud koolide juures. Neis käivad küll omad õppurid, aga koht muutub koduseks, asutatakse mitmesugused mängud ja raamatukogu.

Iga kool on omaette asutus, ta on omasugune maailm. Sellepärast tehkem tööd ja asutagem koolide juure väike nurgakene, kuhu viimati õppurid biljardilt ehk kinost ära meelitada.

Inimesel peab olema koht, kus käia.

Ja sedamööda võiks ühiskodu juure asuda.

H. Jänes.

„Trefoonia“ ja temas asuvad õpilaste ringid.

On naerdud mitmel pool ja alati, kuuldes „Trefoonias“ asuvate ringide arvu. Et aga igasuguseid eksiarmamisi ära hoida, toon praeguse kirjelduse.

Sarnane ringide arv ja nende igapäevane juureilmumine on seletatav kõige päält sellega, et siin alati on valitsenud vabamad voolud. „Trefoonia“ juhatajateks on olnud ja on ka praegu isikud, kes huvi tunnevad noorsooliikumise vastu, Ja tööga vaadates võib öelda, et see arv ju nii suur polegi, kui ainult teada, et siin 1000 õpilase ümber on. Ringe, kuhu ainult „Trefoonia“ õpilased kuuluvad, on 4. Pääle selle on veel olemas 2 koolidevahelist ringi, millede pääjõud siin asuvad. Nüüd tõuseb ehk siiski küsimus, miks nii palju ühinguid ühes koolis. Selle pääle leiame aga lühida ja arusaadava vastuse: „nende sihid ja tööala lähevad lahku“. Mis puutub nende töö viljakusse, siis selleks võtan kõik endised — „hingusele“ läinud ja praegu tegutsevad ringid vaatlemise alla.

„Millang“, praegu ei tegutse, kuid oli poliitilise sihiga ring. Tema varjusurma põhjuseks oli ehk on osalt see, et isikud, kes eesotsas olid, lahkusid koolist, astusid ülikooli, kus jälle uutel, nendele omastes ringes tööle tuli asuda, unustades endist tööd. Paljud kisti muidugi ka eemale sõjategevuse puhul. On võimalik, et „Millang“ oma tegevust uuesti algab.

„Leegid“, tegutses esialgu ainult „Trefoonia“ ringina. Tekkimise põhjuseks oli muidugi see, et siin tol ajal ühtegi ringi polnud, kuna leidis isikuid, kes töötada tahtsid. Ring kujunes pärast poole koolevaheliseks. Ehk küll „Leekide“ poolt korraldet pidude üle mitmel puhul kirutud on, ei ole ta siiski omi otsekoheseid sihte kõrvale heitnud.

„Ilmarine“. Koolidevaheline ring, kuid tõepoolest on siia koondunud pääle paari üksiku ainult end. Aleks. gümn. kahe klassi õpilased. „Ilmarines“ viibivad enamasti isikud, kes huvitet spordist, malemängust ja näitekunstist.

Spordi ring — ainult Trefoonia õpilastele. Ring töötab kaunis edukalt, peab nädalas paar korda spordi harjutusi, missugused kõigile liigetele sunduslikud ja korraldab võistlusi. Liikmed töötavad rühmades, vanemad ja nooremad eraldi.

Füüsika, mat. ja loodusteaduse ringi sihiks on neil aladel töötamine ja katsete tegemine. Ringil on olemas oma lugemislaua ja raamatukogu. Ta on teine sarnane ring Tartus. Soovitav oleks, et nende mõlemate ringide tegevus ühte koonduks ja ring koolide vaheliseks muutuks — on ju ka teisteski koolides isikuid, kes füüsika, mat. ja loodusteaduse aladel arenda sooviksid.

Eneseharimise ring „Noorus“. Siia on koondunud ainult paari noorema klassi õpilased. Sihiks: kirjanduse, kunsti ja teaduse aladel arenemine. Sarnase ringi tekkimiseks ei oleks küll mingisugust põhjust olnud, sest sarnase sihtidega ringe on juba olemas. Tegevusest seni midagit kuulda pole olnud, pääle paari pääkoosoleku, missugused muidugi tegevusetuse tundemärkideks on.

Õpilaste ühing „Noorus“. Ühing Noorus on alles asu-
misel, on ainult põhikiri vastuvõet. Ühingul on ühist skoutismiga.
Esimene sarnane ühing Tartus. Liigeteks võivad olla ainult täiskas-
vanud õpilased, nende vanemad ja õpetajad, kes ühingu toetajad, kuna
alaealised — õpilased seda toetust igakülgse kasvatusse saamiseks
tarvitavad.

Nii lühidalt ülevaade „Trefoonia“ ühingute kohta. Lähemal ajal
avaldatakse ehk kõik ühingud ja ringid eraldi omad tegevusaranded.

E. R.

K. Õ. Ü. „Leegid“.

Laialisemaks Tartu koolidevaheliseks õppurorganisatsiooniks päale
Eesti Noorsoo Liidu on Keskkooli Õpilaste Ühing „Leegid“.

See kutsuti ellu Treffneri gümnaasiumis 1917. a. Olles koha-
liku gümnaasiumi pörandaalune ring, töötas see esialgu õige väikese
liigetearvuga (13), püüdes tutvustada liikmeid kirjanduse, kunsti ja tea-
duse saavutustega ja arendada kirjanduslikkes katseis, milleks peeti refe-
raat- ja vaidluskoosolekuid, anti välja käsikirjalist illustreeritud aja-
kirja „Leegid“.

Järgmisel aastal laiendas ühing tegevusala kõigisse Tartu kesk-
koolidesse. Liigete arv kasvas isegi 130-ni. Ühingu sisemises orga-
niseerimises läks läbi sektsioonide süsteem. Muu seas uutest aladest
oleks nimetada sport, milles igal pühapäeval järjekindlalt harjutused
olid. Kaunis intensiivilt töötas ka näitesektsioon, mille poolt 3 pidu
korraldati.

Treffneri gümnaasiumi valitsuselt saadi ühinguale õige kodused
ruumid, kus kohe lugemislaua, raamatukogu ja maali-ateljee sisse
seati, mis õige häa eduga töötasid. Pidude järeldusel tekkisid ühin-
gus konfliktid, mis tööd veidi halvas. Kevadel astus ühing kesk-
kooli õpilaste ühingute „Ilmarine“ ja „Zentrumiga“ viimaste soovil
läbirääkimisse mainit ühingute ühenduse suhtes, mis aga häkilise
õppurite mobilisatsiooni väljakuulutamisega lõppes.

Sel tegevusaastal on ühing püüdnud enam tõsisel tööle asuda,
kuigi pidas ühe pidu. On püütud pöörda just ühingu
algstihedesse, kui ainukestesse tõsistesse. On peetud referaatkoosole-
kuid, milledest tähtsamad: Futurism, Dekoratsioon, Antiik ilmavaate lan-
gemine, Lääne Europa kirjandus enne Daudet, Ernst Haeckel, Oskar
Wilde. Sisemisest korraldusest oleks nimetada sektsioonide, kui asjata
kantseleilikkude asutuste likvideerimine. Sel aastal oleks igatahes veel
intensiivimat tööd oodata olnud, kuid suurem osa ühingu kandvamaist
jõudest — sõdurid asetati kasarmu elama, kus puudus igasugune või-
malus isegi harilikuks kooli tööks.

A. S.

Walgast.

Rääkida Valga õppurkonnast, tähendab rääkida vaimlisest jõuetusest, abitusest ning alalõpmata rõõmsaist meeloludest, mis vahelduvad siin igava ühetoonsusega ilma ühegi variatsioonita. Pisem kui asi on hall, proosalik-ärpäine. Pisem kui mõtlus ja tuhandet korduvused.

Millega oleks seletetav, et õppurkond armastab tantsu? Vähem kui õppurite pidu (mida siin rohkearvuliselt korraldetakse klassipidu näol) on tüübiliselt nii kavatses: kõige puisem ettekanne, mis madalamal igast palagaanist ja mitte midagipakkuv eeskava; sööming ning teine pool peost s. o. tants, peo meelolu temperatuuri tõstja. Need peod enesest õieti on vähemad, et neist kõnelda.

Hiljuti oli korraldet prof. Sasonovi kõne õpilasile (ainelt „Hayka и жизнь“) ning kuulajaid Eesti keskkoolist oli naeruväärt vähe. Samal ajal keereldi uisuteil muusikahelidel. Ei huvita õppurkonda vaimline sport, kellest peame siis niisugust huvi ootama?

Iseäranis joomingud edenevad Valga õppurkonna keskel jõudsasti. Paratamatult mõjub selleks kaasa joomar-sõdurite hulk, kellega õppurid on osalt läbikäimises ning üleüldine Valga edevapoolne meeleolu. Selle pääle vaatamata, et õppurkonnal oma karskusühing, ei edene karskus sugugi. Ühingu abitus tekib seepärast, et kohalik mittekarskuse õppurkond üle trumpab ning karskus-ühinglased tunduvad mingisugustena „vaestena patustena“, vale õpetuse laotajaina.

Juhtud millalgi küsima, missugused õppuri huvid on, siis vastus harilik: „tõsisst huvi ei olegi!“ Kuidas võivad need huvid tekkida, kui loetakse ainult „Meie Matsi“ (vana kui noort) ja kohalist „Rajalast“. Ei ole midagi ja midagi ei ole sellest imestada — see on Valga abitu õppurkond.

9. II.

E. P.

Soomest.

Noore jõu Liit.

(Nuoren Voiman Liitto).

Juba mõnda aega näib Soome tähtsama ja parema noorsoo ajakirja „Nuori Voima“ juhtjõudude ringkonnis mõtte liikuvad — „Nuori Voima“ ümber uut noorsoo liitu moodustada. „N. V.“ viimaseid numbrid lehitsedes näib kavatsus reaalsema kuju omandavat ja juba asutakse tema teostamisele, Noore Jõu Liidu (Nuori Voima Liitto) nime all.

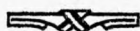
Liidu põhiteguriks on palav isamaarmastus, ehitav ja otsiv tööhimu, seltsimehelikkuse tunne ja lõbu, mängu ja spordi harrastav meel; sihiks nii linna- kui küla-, kooli- ja

rahvanoorsoo sõbrustamine, ühendamine, huvide ja harrastuste edendamine ning süvendamine, oskuste, võimiste ja harjumustega varustumine, kodumaa tundmaõppimine ühiste lõbureiside ja ekskursioonide kaudu, aja lõbusalt möödasaatmine ja „Nuori Voima“ toetamine, mis ühendavaks sidemeks kõigi laialipillat liigete vahel on.

Liitu astuda soovijad peavad „Nuori Voimale“ endi võimiste prooviks, mõne omatehtud asja saatma, mille järele siis otsustetakse, kas teda liitu võtta või mitte. Jaataval korral saab ta otsekohe vaskise liidu märgi. Liikmed jagunevad huvide järele huvipiirkondiks (harrastuspiiri). Võiks nimetada luule, kirjanduse, kunsti, muusika, spordi, teaduse, tehnikat, male, mõistatuste, päevapildistuse, mängu j. t. huvipiirkondi, mis tekivad ilma kitsendusega nõuete ja huvide järele. Oma võimistist uut proovi saates, võib liige hõbedase märgi saada, kui ta saadetud proovi järele selle vääriseks arvatakse, mis talle õiguse annab huvipiirkonna juhatajaks saada. Iseäranis arenenuile antakse kolmanda proovi põhjal kuldne liidu märk ja loetakse liidu juhatajaks liikmeks ja elu-aegseks auliikmeks.

Liidu tegevust juhib huvipiirkondi juhatajaist ja kuldmärgi omanikest koosseisev juhatus. Töösaadusi, nagu luuletusi, kirjutusi, joonistusi, mõistatusi, keelelisi märkusi, uurimusi, tehnilisi kavasisid jne. kavatakse avaldada ajakirjas.

Nagu ülaltoodust näha, on tööala haruldaselt lai ja rõhku pantud eestkätt just tööoskuse ja tööhimu kasvatamise peale, enam kõrvale jättes demokraatlikku administratsiooni, hiilgavat välist vormi, mille külge meie, kahjuks, rippuma oleme jäänd.

Ajakirjandusest.

„Kasvatus'es“ № 2 kirjutab K. Õ. õige häatahtliku artikli noorsoo liikumisest päälkirja all: „Noorsoo liikumine — päevaküsimus“. Konstateerib fakti, et noorsoo liikumine õpetajale juba möödapääsemataks, isegi päevaküsimuseks on saanud, mis ka siis õpetajat erapoolteruks ei suuda jätta, kui see otsekohe tema tegevusse ei tungi. Säab üles küsimuse: milline seisukoht võtta noorsoo liikumises? Toob ette puudusi ja väärnähtusi nimetud liikumises, mis tekkind Vene mõjul, kuid jõuab siiski otsusele: kõige puuduste peäle vaatamata peame õigeeks tunnistama noor-

soo liikumise idee, sest viimasel ajal, lähenedes põhjamaade noorsoole, olevat kainenemist märgata. Noorsoo liikumine on paratamata nähtus, mis arenend sennise ja ka praeguse puuduliku kooli kõrval, igasugu keeldudega võiks tema pahesid veel suurendada, sest siis omandab see jälle põrandaaluse kuju. On tarvis noorsoo liikumine ainult soodsaissse tingimustesse asetada, sellele andes täielikud kodaniku õigused. Praegu tulla liikumisel õige suurte raskustega võidelda, millist tähtsamad: vaimlise jõu ja ruumide puudus ja juriidiline alusetus, mis suhtes just vanemal, õpetajail ja teistel vaja liikumist toetada. Vaimliselt toetama kohustetakse pääasjalikult õpetajaid ja erateadlasi, kuna ruumipuuduse lahendamiseks just koolivalitsused vastu peaksid tulema. Tuleviku kavatsused oleksid õpilaste kodud, mis võrreldetavad „Eestoniaga“. Juridilise aluse võiks luua vilistlaskogu. Noorsool endal on tihti kõige paremad kavatsused, nii et kool ja kodu teadlikud olgu, et nad ka vahest eksida võivad. Lõpetab järgmiselt: Väärtuslike mate tagajärgede saavutuseks pantagu käed külge, kes võib! Saagu noorsoo liikumine meile lähedaks.

A. S.

„**Concordia**“ nr. 1, veebruar 1920, on pika ootamise järele ometi kord ilmunud ja pärale jõudnud. Päälnäha kena ja esteetiliseit rahuldav kaustik, hääl paberil (missugust meie juba mõnda aega kirjutamisekski tarvitada pole võinud). Sisu on veidi teisiti jaotet, kui proovinumbri, nimelt on mõlemad väljaanded, Eesti-Soome ja Skandinaavia omad, ühendet, kumbgi 16 lehek. suurune. Eestist saadetav materjaal ilmub Skandinaavia ehk Soome keeltes, kuna Skandinaavia ja Soome keeltest tähtsamad kirjutused Eesti keelde tõlgitakse nii nagu see Vaasas vastuvõet kava järele otsustetud oli (mis vahepääal aga Tallinna nõupidamisel novembris 1919 muudeti).

Eestikeelist teksti on selles numbris 7 lehekülge, nimelt: Enne hääletamist Lõuna-Jüllandis¹⁾ — L. Jepsen; Norra gümnaasiastid — Henry Harm; Sakari Topelius ja põhjala noorsugu — Arvid Lydecken ja tervitus Lõuna-Jüllandile — Martti Forsmann.

Eestit käsitavaist kirjutusist on ilmunud Soome keeles: Tallinnan oppilasjärjestöt — R. Janno ja Rootsi keeles Villem Ernitsi „Eesti Koolinoorsoo liikumise lühike ülevaade“ II osa (ilmus proovinumbri terveni Soome keeles, Rootsi keeles I osa ilmunud pole), kuid vale

¹⁾ Lõuna-Jülland (E. keeles Jütland) on Schlesvigi põhjapoolne osa, mis senni Saksamaale allus, kuigi sääl daanlased enamuses olid. Nüüd aga, Versailles rahu järele võetakse sääl rahvahääletamine ette, kus muidugi ülekaal daanlastele jääb ja maa Daani külge liidetakse, mispuhul rõõm sääl üleüldine ja eelolev Põhjamaade Koolinoorsoo Kongresski sääl peetakse. A. J.

päälkirja ja A. Juhansoni nime all. Nähtavasti on see segi aetud A. Juhansoni kirjutusega „Eesti Koolinoorsoo praegused organisatsioonid,“ mis proovinumbri Eesti keeles terveni ja Rootsi keeles I osa ilmus, kuna II osa selles numbris ilmuma pidi. Nüüd on aga selle asemele kogemata V. Ernitsi tekst asetud, kuna päälkiri ja autori nimi õiged (A. Juhansoni omad) on. Sellega on mõlemate kirjutuste, nii V. Ernitsi kui ka A. Juhansoni oma, Skandinaavia lugejaile täiesti segaseks ja arusaamatuks tehtud, mida tõsiselt kahetseda tuleb, sest mõlemad olid just neile küllalt tähtsad.

Tuleks soovida, et Eesti keelde enam Skandinaavia kirjutusi tõlgitaks, kuna soomekeelsed osale Eesti lugejaist nii kui nii enam arusaadavamad.

Skandinaavia osas on kõik 4 keelt (Rootsi, Norra, Daani ja Islandi) esitet, mille võrdlemine üsna huvitav. Juurde lisades Soome ja Eesti keelt näeme, et ta tõepoolest kõigi Põhjamaade noorsoo häälekandja on, kuna esimene nummer juba kõiki keeli kui ka kirjutusi kõigist maist toob. Küll on ta sarnasel kujul vähestele arusaadav, kuid huvitav siiski.

A. J.

(14 veebruarist 24 märtsini 1920.)

Sel perioodil on noorsugu õige elavaks kõneaineks olnud ajakirjanduseski, vähemalt on noored ise seda (ajakirjandust) katsunud kõigiti kasutada endi sihtide, püüete ja tegevuse populäriseerimiseks, eriti Tartus.

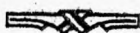
„Postimehes“ ilmus E. Noorsoo Liidu pidu puhul paar reklaamkirjutust 26, 27 ja 29 veebruaril. Laupäeval 6. III. 20 ilmus „Homniku Postimehes“ № 44 üleskutse ja seletus Tartu E. Koolinoorsoo Liidu Vilistlaskogu asutamise puhul, kus rõhutati vanema põlvkonna kontakti loomise tarvidust. Samas lehes veel mitmed noorsoo koosolekute teated. 14. III. 20 „Homniku Postimehes“ № 48. A. L. Pillerilt „T. E. Koolinoorsoo Liit ja tema tegevus“.

„Sotsiaaldemokraadis“ № 39–53 ilmus E. Martinsoni pikem kirjutus „Ühtlus kool“, mis küll otsekohe noorsooliikumise ei puutu, kuid soovivat lugeda igal, kes meie kooliküsimusest huvitet. № 63 (17. III. 20) käsitab A+B päälkirja all „Õppurite liikumine ja õpetajad“ noorsooliikumise ja õpparkonna vahel, otsides põhjusi, mis õpetajaid sunnivad noorsooliikumisega mitte kaasa minema ja ei leia neid mitte. Põhjust kirjutuseks on annud Rakvere õpetajate ühingu otsus luua koolidevahelist komisjoni, mille ülesandeks oleks õppurite liikumist kontrollleerida ja reguleerida.

„Vaba Maa“, № 65 (20. III. 20) toob N. K. kaudu päälkirja all „Ameerika Eesti üliõpilane Eesti noorsoost“ ühe Ameerikas asuva E. üliõpilase arvamise E. noorsoost, eriti „Uudis-

maast“, millele ta liig kirjanduslikkust ette heidab, tahes teda mingi tehnilise ja kaubanduslise ajakirjana näha, mis E. noorsoole kõige kasulikum ja praktilisem olevat. (!) Samas numbris on *Alma Verma* lilt huvitav kirjutus „Tulevaste kodanikkude kasvata misest“, käsitav laste mänguplatside ja teiste mänguvõimaluste loomist,

A. Lenotammi.

Kroonika.

Eesti Koolinoorsoo Keskliidu Asemikude Kogu koosolekud Tartus.

29. veebruaril ja 1. märtsil s. a

Esitatud on Keskliidu Sekretariaat ja järgmised ringkonna liidud: Tallinn, Tartu, Rakvere, Viljandi, Valga, Võru, Haapsalu ja Petseri.

Koosolek 29. veebruaril:

Asemikkude kogu koosoleku avab Keskliidu Sekretariaadi juhataja Georg Noor. Juhatajateks valitakse Noor ja Kask, kirjatoimetajateks Veimer ja Brindfeldt.

Päevakord, mis Sekretariaadi poolt kokkuseatud, võetakse järgmisena vastu peale mõnesugust lisandust ja punktide ümberpaigutust:

- 1) Avamine;
- 2) Juhatuse valimine;
- 3) Ü. Ö. N. Keskbüroolt volituste ja asjaajamise üle võtmine;
- 4) Aruanded kohtadelt;
- 5) Keskliidu korraldusse puutuvad küsimused;
 - a) põhikiri ja kodukord;
 - b) 1920. a. tegevuse kava;
 - c) keskliidu eelarve.
- 6) Noorte püha küsimus;
- 7) Häälekandja ja albumi küsimus;
- 8) „Concordia“ küsimus;
- 9) Kirjastusühisuse küsimus;

10) Kohtadelt algatet küsimused ;

11) Läbirääkimised.

Ü. Ö. N. Keskbüroo esitaja aruannet ära kuulates otsustetakse asjaajamine lõpulikult Keskbüroolt üle võtta järgmisel päeval.

Sellele järgnevad sekretariaadi ja ringkonna liitude esitajate aruanded :

Sekretariaadi esitaja tutvustab peajasjalikult selle tööga, mis on kordasaadetud kongressi otsuste põhjal, niisama ka väljatöötatud kavadega, näituseks : tegevuse kava, eelarve, põhikiri, noorte püha küsimus jne., millede aarutamine ja lõpulik otsustamine üksikute päevakorra punktide alla tuleb.

Liitude edustajad esinevad peajasjalikult ülevaadetega liitude moodustamises ja senises tegevuses. Ettekantud aruannetes selgub, et liitude moodustamist ringkondes võiks pidada, peaaegu ainukeseks ajakohaseks organiseerimise abinõuks mille juures eesmärkide saavutamise ning aktiivne tegevus märksa paremaid resultaate annab. Liidu korraldus on otstarbekohane, sellepärast ei tule enam ette sarnaseid arusaamatusi ja väärnähtusi organisatsioonide vahel, nagu enne. Kõigil seisab ees suur ülesanne, püüda vabalt oma eesmärgi poole. Püütakse ühist aluspinda luua. Raskemate küsimuste lahendamiseks astutakse ühendusse õpetajatega.

Kuid on veel palju väärnähtusi, milledega alatasa tuleb võidelda, nii näituseks : noorsoo liikumisest valesti arusaamine, õpetajate vastutõõtamine, aineiline puudus. Iseäranis halvad olud sellepoolest on Petseris ja Võrus. Sellepärast otsustab ka asemikkude kogu esimeses järjekorras tegelikke samme astuda kõigi sarnaste väärnähtuste kõrvaldamiseks vastavate asutuste kaudu.

Järgnevad Keskliidu korraldusse ja tegevuskavasse puutuvad küsimused. Väikeste muudatustega võetakse vastu sekretariaadi poolt väljatöötatud Eesti Koolinoorsoo Keskliidu põhikiri, mille lõpulik redigeerimine, paljundamine ning registreerimine Sekretariaadi hoolde jäeti.

Vaidluse all olevate punktide kohta põhikirjas otsustetakse lõpulikult, et asemikkude kogu liikmed valitakse liitude poolt ühe aasta pääle, samuti ka asemikkude kogu presiidium.

Et koosolekul saadikud peaaegu kõik ainult üheks asemikkude kogu koosolekuks valitud, siis otsustatakse lõpulik presiidium järgmisel asem. kogu koosolekul ära valida.

Koosolek 1. märtsil:

Alguses korraldetakse Keskbüroolt asjaajamise ülevõtmist, millest selgub, et Keskbüroo peab oma kassa 944 margalise defitsiidiga üle andma.

Tegevuse kava harutamisel otsustetakse kõige päält jätkata neid töid, mis Keskbürool pooleli jäid, nagu : ankeet lehed, õppur-

sõdurite mälestuseks museumi soetamine ning albumi väljaandmine, ajaloolise albumi väljaandmine organisatsioonide tegevusest. Albumi toimetajaks valitakse Johanson, kuna kahe esimese ülesande korraldamine Sekretariaadile ülesandeks tehtakse, mis juures ankeet lehti edaspidi ainult õpilastele 5. klassist alates tuleb välja jagada.

Edasi otsustetakse väljatöötada E. Koolinoorsoo Keskliidu lipu ning rinnamärgi kavandid. Need oleksid kõikidel ringkonna liitudel üheaadilised, väljaarvatud ainult lipu pääl olevad liitude nimed. Lipu ning rinna märgi kavandite sisseandmise viimane tähtpäev määrati 15. aprilliks. Lähem korraldus selles asjus jäeti Sekretariaadi hoolde. Keskliidu asjaajamise kulude katmiseks otsustetakse määrata ringkonna liitude peale maksu. Maks proportsionaalselt ära jagada liitude vahel. Maksu sissenõudma volitatakse sekretariaat.

Noorte pühe küsimust harutades võetakse üleüldistes joontes kava vastu, mille järele noorte püha, mis kestaks 3 päeva, saaks Tallinnas umbes 1. juuni ümber ära peetud. Eeltööde korraldamisteks tuleks luua Tallinna selle jaoks pääkomisjon, ning igasse linna veel abikomisjonid, kes enda vahel ühenduses olles ka üleüldise kava lõpulikult väljatöötaksid.

Keskliidu häälekandja „Uudismaa“ toimetusse kinnitatakse järgmised Tartu poolt ülesseatud kandidaadid:

J. Kuusk, L. Leeman, H. Piller, L. Raudsepp ja A. Soom.

Keskliidu häälekandja „Uudismaa“ talitusse kinnitatakse:

A. Piller, E. Rätt, N. Root, L. Raudsepp, V. Birk, M. Jõe-
saar, L. Nagland.

Noorte ilukirjandusliku albumi toimetusse kinnitatakse:

A. Juhanson, A. Kauts, K. Kesa, E. Ahas, J. Kask.

„Concordia“ Eesti-abitoimetusse kinnitatakse:

A. Juhanson, A. Kõrv, L. Kallas.

Noorte kirjastuse ühingu asutamine jäeti Sekretariaadi hoolde.

Läbirääkimiste all avaldetakse mõtteid ringkonna liitude vahel kontakti loomise üle ning soovitetakse, et liidud oleksid üksteise vahel tihedamas kirjavahetuses ja vahetaksid vastastikku liitude häälekandjaid.

Pääle selle tuleks veel igasugustest väärnähtustest ja takistustest, mis kuskil ringkondis juhtuvad, sellest kohe Sekretariaadile teatada, kes tarviliste abinõudega sarnaseid nähtusi lahendaks.

Lõpuks otsusteti, et järgmine asemikkude kogu koosolek tuleb kokku Tallinna aprilli keskpaigas, et peajasalikult noorte pühasse puutuvaid küsimusi harutada.

Istangud lõppesid kell 7 õ.

G. N.

Noorte püha püütoimkonna koosolek.

Tallinnas, 14. märtsil s. a.

Keskliidu Asemikkude Kogu otsuse põhjal ja Sekretariaadi algatusel ja korraldusel kutsuti kokku 14./III. II Realkooli ruumidesse noorte püha püütoimkond, mille asukohaks Tallinn. Kokku oli tulnud 20 ümber selleks otstarbeks valitud organisatsioonide esitajat ning pääle selle mõned koopteeritud.

- Päevakorras oli:
- 1) Arnanne sekretariaadi poolt.
 - 2) Toimkonna juhatusese valimine.
 - 3) Läbirääkimised.
 - 4) Eritoimkondade asutamine.

Sekretariaadi juhataja Noor tutvustab koosolijaid lähemalt püütoimkonna ülesannetega ning noorte päeva kavatsustega, nagu nad Sekretariaadi poolt väljatöötatud ja Asemikkude Kogu poolt püütoimkondadele vastuvõetud. Pääle lühikesi läbirääkimisi asutakse toimkonna juhatusese valimisele, missugune otsustatakse valida 5 liikmeline.

Juhatusese valiti: Noor, Riiberg, Jürgens, Herm ja Riismann. Järgnevad läbirääkimised püha kohta, milles püütoimkondadele sihtjoone antakse juhatusesele, niisama ka eritoimkondadele. Seejuures arvatakse, et kavatses püha üksnes siis sarnasel kujul läbiviidav on, kui tarvilist rahalist kindlustust saab, niisama ka söiduolud saaksid lahendatud valitsuse poolt, selleks luba nõutud jne. Kõigi sarnaste küsimuste lahendamine jäeti juhatusese hooleks. Sellejärele valitakse eritoimkondade dramaatilise, kirjanduse, spordi ja muusika aladel. Kõigil eritoimkondadel oleks pääle selle veel laialdane koopteerimise õigus. Tähendama peab seejuures, et õpetajad noorte püha vastu huvi tundes jõudu mööda kaasa aitavad, püütoimkondadele just eritoimkondade töödes. Püütoimkonna esimeseks ülesandeks oleks kohe ühendusse astuda linnades asuvate abitoimkondadega, et üleüldist korraldust kokkukõlasse viia.

G. N.

Tallinna Koolinoorsoo organisatsioonide esitajate Kogu koosolek

25/I 1920, kell 3 päeval.

Esitatud on 9 koolinoorsoo organisatsiooni, esitajate arv 30. Koosoleku avab Tall. Ö. N. Keskliidu juhataja Georg Noor. Koosoleku juhatajaks valitakse Noor, kirjatöötajajaks Sepr ja Triik.

Keskliidu poolt koosolekule ette pandud päevakord kinnitakse järgmisena:

- 1) Koosoleku juhatuse valimine;
- 2) Tallinna Koolinoorsoo Liidu moodustamise küsimus;
- 3) Ühiskodu küsimus;
- 4) Valimised;
- 5) Koha pääl algatet küsimused;
- 6) Läbirääkimised.

Noor tutvustab saadikuid lähemalt II Ü. Ö. N. K. vastuvõetud Eesti Koolinoorsoo Liidu korralduse ja alusjoontega, selle juures rõhutades liitude organiseerimist üksikuis ringkondes. Järgnevad läbirääkimised, mille tagajärjel hääks kiidetakse II Ü. Ö. N. Kongressil vastuvõetud alusjooned Eesti Koolinoorsoo Liidu organiseerimise kohta.

Pääle selle esinevad kõikide organisatsioonide esitajad organisatsioonide nimel seisukohtadega ning arvamistega liidu moodustamise üle, millest selgus, et kõik esitatud organisatsioonid on nõus liitu astuma.

Edasi avaldetakse arvamisi sellest, missugusel kujul peaks liitumine sündima, kas jäävad organisatsioonid edasi iseseisvateks, või kaotavad nad omad iseseisvad põhikirjad. Oigugi et mitmelt poolt arvamisi avaldetakse ühise organisatsiooni kasuks, siiski otsustetakse, et liitu kuuluvad organisatsioonid jäävad täiesti iseseisvateks.

Vaidlusi tekitab liidu juhatuse moodustamine.

Tehakse 2 ettepanekut: 1) esitajate kogu koosolek valib enda seast liidu juhatuse, 2) organisatsioonid valivad liidu juhatuse liikmed kindlaks määratud proportsiooni järele edasi.

Hääletamisel võetakse vastu teine ettepanek.

Liidu moodustamise kohta võetakse vastu järgmised üldpõhijooned:

1) Tall. E. Koolinoorsoo Liitu kuuluvad eripõhikirjade järele töötavad õppurite organisatsioonid, kes on selleks oma nõusolekut avaldanud;

2) Liidu tegevust juhivad: 1) liitu kuuluvate organisatsioonide esitajate kogu; 2) liidu juhatuse;

3) Esitajate kogu on liidu kõrgem võim, mis seisab koos organisatsioonide esitajaist — iga 25 liikme peale 1;

4) Esitajate kogu kutsub kokku tarvet mööda liidu juhatuse, kuid vähemalt 1 kord aastas;

M ä r k u s. Liidu juhatuse keeldumisel kutsub esitajate kogu kokku liidu revisjoontoimkond;

5) Esitajate kogu valib enda seast liidu juhatuse tegevuse revideerimiseks 3-liikmelise revisjoontoimkonna;

6) Liidu juhatuse seisab koos organisatsioonide esitajaist, iga 100 liikme kohta 1.

M ä r k u s: Liidu juhatuses on esitet 1 esitajaga ka need organisatsioonid, kellede liigete arv alla 100;

7) Liidu juhatus annab omast tegevusest aru: keskliidu kongressil, asemikkude kogus ja Tall. organis. esitajate kogu koosolekule.

Ühiskodu küsimust arutades tuldi otsusele, et ühiskodu korraldamine jääks n. n. ühiskodu juhatuse hoolde, mis koos seisaks nende organisatsioonide esitajaist (igast ühest üks), kes ühiskodu tarvitavad. Ühiskodu juhatuse kokku kutsumine jäeti keskliidu hooldeks.

Järgnevad liidu revisjoontoimkonna valimised.

Nimetet toimkonda valitakse P ö d e r, S e p r e.

Sennisele keskliidule tehakse ülesandeks liidu juhatust nädala kestes kokku kutsuda, kellele ka sennine keskliit omad volitused ja asjaajamise üle annab.

Läbirääkimistel avaldeti mõtteid põlevamate päevaküsimuste üle, millede lahendamine liidu juhatuse hooldeks jäeti.

Koosolek lõppes kell 1/28 õhtul.

N.

Noorte püha.

Noorus vajab pääle tõsisema töö ja otsekoheste ülesannete veel pidutsemist, — pillerkaaritamist. See on õigustet neile. Ei laula asjata Gustav Suits — „Noor olla on kevadet rinna sees kanda.“ — Kevadel ja noorusel on alati ühist. Nii nagu esimene tuleb lilled tantsus, linde orkestril, nii vajab ka noorus mingit triumfaalist. Ei ole suutnud olla seda senni meie kooli pidud, mis on olnud praeguni „klunkerid“, saades õpilastele vastikuteks, tüütavateks; ei ole pakkunud neile midagi vaimuvärskendavat, meeltülendavat.

Meist on olnud senni kaugel üldsed noorte pühad — võidumängud, olümpiaadid — mis oleks meelitanud meid ülevamale lõbule. Vähe on meil omi traditsioone, vähe neist teame, veel vähem neid harrastame. Need on söönud meilt võõras vägivald. Vaadates muid maid ja rahvaid, näeme sääli perioodilisi olümpiaade ja igaaastaseid noorte pühi, mis saanud üldtähtsusega päeviks.

Seda silmaspidades kavatsseb Eesti Koolinoorsoo Liit korraldada igal aastal „Noorte püha“. Juba sel kevadel on kavatsus pidada üleriiklist Noorte püha Tallinnas.

Arvesse võttes praegust taudide aega ning ebasoodsaid sõidulolusid, võib selle kordamineku juures kahelda. Ent sellest hoolimata tuleks sellele valmistada ja ühiselt mõelda ka kohaliku (maakonna, linna) noorsoo pidustuste pääle.

Ei tohi unustada, et praegustes oludes ikkagi see on õnn, ülemaailisest pidust osa võtta, mis üksikuteni küünib. Ent pidustus ei tohi aga saadav olla milgi tingimisel mõnele eesõigustet kihile — vaid see peab kõigile kättesaadav olema.

Sellepärast otsustas Tartu Eesti Koolinoorsoo Liit kohalikkude Noorte püha 15. ja 16. mail ära pidada. Tuues siin esialgse pidustuste kava, loodab T. E. K. L. noortelt ja muilt sõprult elavat vastutulekut. Küllalt on vägistet noori raskeist aegust ja erakordseist oludest. Küllalt on tehtud ülekohut, surudes meid halli aja meeleollu. Noortes on tulevik. Saagu talle vaba arenemine, et ta oleks vaba igasugusist aja närusustist.

Noored — sirutame üksteisele kätt ja ühineme ühiselt noorte pühaga!

K—K.

Kõigile, kõigile, kõigile!

Päevakäsk № 0001.

Teadmiseks kõigile ja täitmiseks, kellele kuulub.

§ 1.

Kõik õppurid, õpparid, noored — vanad, suured — väikesed (ka üsna tibi-tillukesed) on kohustatud 15. ja 16. maid **noorte pühaks** tunnistama ja sellest osa võtma.

§ 2.

Lillevihma, lotterii jne. korralduseks mobiliseerin kõik Tartu naised, eriti: Naisselts, Naisühing, naiskoolid jne., jne.

§ 3.

Noorte püha korraldajate kommissaaride käske tuleb täita tõrkumata, kiiresti, korralikult ja tähipäält.

§ 4.

Kõik õpparid ja õppurid ja noortele kaasa tundjad saatku omad soovid, arvamised ja järelepärimised järgmisel aadressil: Tartu Eesti Koolinoorsoo Liit, Riia tänav 2.

§ 5.

Õppurite kunstinäituse korralduseks:

- iga kooli juhatus — käsitöö õppar püüdku omi õppurite paremaid töid noorte püha näitusel välja panna. See on suurem rõõm, mida te omile õppuritele kingite.
- iga õppur püüdku midagi ilusat luua, mis leiaks aset õppurite kunsti näitusel.

§ 6.

Terves kehas asub terve vaim — seda igavest tõde peab iga kehakultuuri tarvitaja tunnistama,

- ise spordi pidustusist tegelikult osavõttes,
- spordi pidule minekuga seda austades.

§ 7.

Iga vanem on kohustatud omi lapsi noorte pidule lubama, noorematega ise kaasa minnes.

§ 8.

Iga õppur-ühing, kool on kohustet oma lipuga pidulikust rongikäigust osa võtma.

§ 9.

Lillepähal kohustab iga elav olevus end T. E. K. N. Liidu lilllega ehtima.

§ 10.

Iga kodanik on kohustatud midagi lotterii hääks annetama.

T. E. K. N. L. N. P. K. T. Ülemkommissaar: (allkiri).

TARTU EESTI KOOLINOORSO LIIT.

Laupäeval 15. ja pühapäeval 16. mail 1920 a.

NOORTE PÜHA

Kawa:

Laupäeval, 15. mail

kell 11. **Õpilaste kunsti-käsitöö näituse avang**

Osakonnad: maalid, mees- ja naiskäsitöö, kollektsioonid, tabelid.

Kell 12. **Kirjandus-kõnekoosolek**
kõned, referaadid ja kirjand. teosed.

Kell 19. **Spordi võistlused**
jooksud, hüpped, visked jne.

Kell 20. **Pidu nooremaile õpilasile.**

Pühapäeval, 16. mail

Lille päew

Kell 11. **Lotterii-Allegrii**
Einelaud, muusika, lilled, oksjonid, loomanaütused, õnnekojad jne. ine.

K. 11-16. **Lendavad kontsertid kesklinna tänavail.**

Kell 16. **Pidulik rongkäik**
spordi platsile, lippe, lille ja muusikaga.

Spordi pidustused

Õpilaste ühised vabaharjutused, turnimised, spordi mängud, võistlused jne.;

Kell 21. **LÕPP-PIDU**

Kontsert, ülelinnaline õppurite laulukoor, näidendid, segaettekanded, tants jne. jne.

Noorte püha toimkond.

Tänuavaldus.

Tartu Eesti Koolinoorsoo Liit avaldab oma tänu Tartu linna Naisgümnaasiumi Õpetajate Nõukogule ja H. Treffneti asutatud gümnaasiumi juhatusese neilt saadud rahalise toetuse eest.

T. E. K. L. juhatus.

Meeletuletuseks.

Kordan veel kord palvet (vaata «Uudismaa» nr. 5. 1919 a.: «Noortele ja neile, kes kunagi noored olnud»), et need, kes ruttavad Eesti koolinoorsoo organisatsioonidega, saadaksid ülevaateid nende tegevusest ja kirjutusi toleaege noorsoo ideelisest liikumisest, mis hädapärast tarvilikud õppurühingute mälestusalbumi kokkuseadmiseks. Uhtlasi hoolitsegu kõik praegused noorsoo rühmitsused, et nende tegevuse kirjeldus säält ei puuduks. Ja seda rutem, sest aeg on ammu käsikirja lõpulikule redigeerimisele asuda.

Albumi toimetaja.

P. S. Iseäranis tarvilikud oleksid ligemad teated «Mii-lang'u» (Tartus), «Amititia» (Tartus) «Ühenduse» (Tartus enne 1904 a.), «Taime» (Pärnus), Kuresaare, Valga Nuustaku, Tallinna j. t. ennerevolutsiooniliste organisatsioonide kohta. Ootan vastutulekut nende endisilt liikmeilt. Saadetused adresseerida: Tartu, Riia uul. 2. Õppurühingute albumi toimetajale.

Teadaanne.

On teoksil noorte taidurite kirjandus-kunstiline album. Tõid noorte albumile läkitatagu järgmisel aadressil: „Noorte albumi“ toimetus, Riia tän. 2, Tartus. Maal-joonistusis ja illustratsjoones, mls albumi ehk kaaneilustuseks määrat, peetagu albumi formaati (32×24 cm.) silmas. Kõigil tõil olgu autori nimi ja aadress.

Albumi toimetus.

Kõiki õppurühinguid ja eraisikuid,

kes noorsookirjandust (shurnaale, albume, broshüüre, ajalehti jne.) paljundatult (käsitsi, schapirograafil, memiograafil hektograafil) välja annavad ja levitavad, palutakse 1 eksemplar igast väljaandest „Uudismaa“ toimetusele läkitada, et toimetusel võimaldada ülevaateid tuua noorsoo kirjandusist ja harrastusist. Tarbekorral on toimeetus nõus nende eest ka tasu maksma.

„Uudismaa“ toimeetus.

Teadaanne.

Tall. Koolinoorsoo Liidu Juhatus teatab, et kõik temale saadetavad kirjad tulevad adresseerida Tallinna Koolinoorsoo organisatsioonide ühisesse „lugemislaua“, nimelt järgmiselt:

Tallinn,
Tall. Eesti Koolinoorsoo Liit,
Linna Poeglaste gümn. ruumides.

Tall. K. N. Liidu Juhatus.

Õppiva noorsoo pidude asjus

on Tallinnas järgmine määrus maksma pandud: Linna kormandandi poolt õppiva noorsoo organisatsioonide piduõhtute jaoks enne luba ei anta, kui kohalik linna haridusosakond selle kohta oma nõusolekut pole avaldanud.

H. J.

Kirjavastused.

Alfonse Monnebeau. „Meie kool“, ei lähe.

H. J. Tallinn. „Informatsiooni kohta ajalehtedes“ jääb välja järjekindluse ja konkreet ettepaneku puudusel. Palume edespäi ühtlasi ka selgemat käsikirja.

Aug. A. Tartus. „T. Ö.“ Seminarist“. Et isegi arvate, et kogu fõljetoon ebatõeline pole ja et seminari üldkoosolekul valitud „Kuma“ toimeetus ei tähenda veel tingimata „Kuma“ hääd kirjaviisi, siis oleks Teil ülearune vastata. Jääb välja.

Tegev toimeetus: J. Kuusk, L. Leeman, H. Piller, L. Raudsepp,
A. Soom.

Vastutav toimetaja: *and. phil.* Villem Ernits.

Väljaandja: Eesti Koolinoorsoo Keskliit.

Toimeetus ja tallitus: Tartu, Riia tän. 2.

„Zirk'i“ trükk Tartus.

Tellige kõik

„Judidimaad“!

Hind tellides ühes kättesaatmisega

$\frac{1}{2}$ aastas (8 nummert) — 20 m.

$\frac{1}{4}$ aastas (4 nummert) — 10 m.

Tellimisi võtavad vastu

päale toimetuse ja talituse järgmised abitalitused :

Tallinn — M. Jürgens, II Linna Reaalkool.

Pärnu — A. Tõnisson, Karja t. № 4.

Valk — A. Plint, Suur Seppa t. № 7, krt. 3.

Viljandi — Koolinoorsoo Liit, S.-Turg „Grand-Hotel“.

Haapsalu — G. Ikmelt, Uus-Aleksandri t. № 13.

Rakvere — A. Palgi, Peetri tän. № 7.

Parde — J. Ots, Pärnu tän. № 21.

Võru — A. Plakk, Liiva tän. № 9a.

Eesti koolinoorsoo ajakiri

„Uudismaa“

Ilmub ühe trüki poogna suuruses 2 korda kuus (välja arvatud suvekuud: juuni, juuli, august, september) **Eesti Koolinoorsoo Kesklidu väljaandel**. Sisuks artiklid noorsooliikumise, kooli, kultuuri, kasvatus, karskuse ja teiste noorsoosse puutuvate küsimuste üle, arvustused, järjekindlad ülevaated ajakirjandusest, kirjandusest, teatrist ja muust kunstist, ülevaated koolidest ja noorsoo organisatsioonide tegevusest, teated noorsooliikumise kohta väljamail (ajakirjade ja erakirjasaatjate kaudu) j.n.e., katsudes ülepää kõigiti meie noorsoo kultuuriliseks progressiks kaasa mõjuda.

Kaastöelisteks pääle ärksamate ja arenenumate õpilaste mitmed **õpetajad** ja teiste põhjamaade noorsootegelased.

Iga õpilase ja õpetaja kohus on lugeda „Uudismaad“, kui esimest ja ainukest sarnast koolinoorsoo ajakirja Eestis.

Et „Uudismaa“ noorsoo hulgas laialt loetav, siis on kuulutustel temas suur mõju. Ajalehed, ajakirjad, raamatukauplused ja kirjastused! Just teie peate seda võimalust kasutama, sest noored on teie suurimad sõbrad. Ka noorsoo organisatsioonid pidagu seda silmas. (Kuulutusi võtavad pääle Toimetuse ja Talituse ka Koolinoorsoo Liitude Keskjuhatused vastu). **Kuulutuste hind**: 1 lhk. — 150 m.; 1/2 lhk. — 75 m.; 1/4 lhk. — 40 m.; 1/8 lhk. — 20 marka.

Kaastöid võetakse kõigilt vastu. Artiklite eest makstakse 30—50 penni reahonoraari.

Toimetuse kõnetunnid igal teisipäeval ja reedel kl. 1/22—1/23.

Talituse kõnetunnid igal kolmapäeval ja laupäeval kl. 1/22—1/23.

Toimetuse ja Talituse adress: Tartu, Riia tän. 2. „Uudismaa.“
toim.